

Välkommen till Ängelholms kommuns konsument- och miljöinformation

*Du och jag och alla andra kan hjälpa till att skapa ett kretsloppssamhälle!
I den här konsument- och miljöguiden får du tips om vad du själv kan göra.*

AGENDA 21	 	sid	0
MILJÖBALKEN		sid	0
HANDLA MILJÖVÄNLIGT/REKLAM		sid	0
KONSUMENTRÅDGIVNING		sid	0
SPAR ENERGI/VITVAROR		sid	0
ENERGIRÅDGIVNING		sid	0
TVÄTTA OCH STÄDA/BILVÅRD	 	sid	0
RENINGSVERKET INFORMERAR		sid	0
TRANSPORTER	 	sid	0
TRÄDGÅRD/KOMPOSTERING		sid	0
VEDELNING/GRILLNING		sid	0
ÅTERVINNINGSGÅRDEN	 	sid	0
FARLIGT AVFALL			
ELEKTRONIKAVFALL			
FÖRPACKNINGAR OCH TIDNINGAR			
SYMBOLGUIDE	 	sid	0

Se även Ängelholms kommuns hemsida:
www.angelholm.se

Agenda 21

Vid FN:s miljökonferens i Rio de Janeiro 1992 antogs Agenda 21, ett handlingsprogram för det århundrade som vi just nu påbörjat. Handlingsprogrammet innehåller riktlinjer för hur man ska komma till rätta med de stora sociala, ekonomiska och miljömässiga problemen i världen. Målsättningen är att skapa ett långsiktigt uthålligt samhälle.

I Agenda 21 fick alla kommuner runt om i hela världen i uppdrag att arbeta fram en lokal Agenda 21 som ska beskriva kommunens väg till ett samhälle som är långsiktigt hållbart. Ekonomiska och sociala aspekter tas inte upp i denna miljöguide.

Viktiga punkter i detta dokument är:

- att hushålla med ändliga resurser vi utvinnet ur jordskorpan som mineraler, metaller, olja etc
- att minimera utsläppen av stabila naturfrämmande ämnen som kan samlas i ekosystemen
- att bevara de viktiga ekologiska systemen och den biologiska mångfalden.
- att fördela resurserna rättvisare mellan jordens folk och hållbar utveckling.

Agenda 21: www.mls.miljo.gu.se/agenda21
www.hallbarhetsmalet.se

Miljöbalken

Den 1 januari 1999 trädde miljöbalken i kraft. I den har de flesta lagarna inom miljöområdet samlats. Miljöbalkens grundläggande bestämmelser gäller så väl för enskilda människor i det dagliga livet som för verksamhetsutövare.

Miljöbalken innehåller dessutom en rad specialbestämmelser som riktar sig till vissa särskilt angivna verksamheter och myndigheter.

Miljöbalkens mål är att främja en hållbar utveckling och på så sätt tillförsäkra nu levande och kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö.

Miljöbalken anger inte i detalj vad man som enskild människa kan göra för att leva i enlighet med balken. Däremot genom att följa de råd och tips som förmedlas i denna miljöguiden är man på god väg.

Miljöbalken gäller för allt som kan:

- påverka hälsan och miljön negativt
- förstöra natur- och kulturmiljöer
- utarma den biologiska mångfalden
- äventyra en långsiktig god hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön och i övrigt leda till misshushållning med råvaror och energi.

Handla miljövänligt

Varje produktval du gör i butiken har en miljöpåverkan. Om du gör många bra miljöval när du handlar medverkar du i stor utsträckning till en långsiktig hållbarhet.

Råd att tänka på när du handlar

- Genom att välja miljömärkt kan du som konsument vara med och påverka. Se märkesguiden för närmare information om olika märkens betydelse. (I slutet av denna miljöguide)
- Välj i första hand miljöanpassade produkter eller lokalt producerade produkter.
- Undvik onödiga förpackningar om det är möjligt. Tag med eget emballage och bärkasse till butiken. Frukt och grönsaker med tjockare skal ex. bananer behöver inte läggas i påse.
- Köp inte engångsartiklar för vardagsbruk.
- Undvik att köpa kläder som måste kemtvättas.
- Handla i närheten, så behöver du inte använda bilen. Gynna bra miljövaldiplomerade butiker. Se även www.snf.se/bmv/bmv-register/livsmedelsbutiker
- Köp årstidens råvaror i största möjliga utsträckning så undviks onödig frysning och konservering av mat.
- Ät mer vegetariskt. Det krävs mycket energi för att producera kött. Vi äter mer protein i Sverige än vad som är bra för vår hälsa. När du handlar kött, välj helst kött från nöt och lamm som skapar betesmarker med gott om plats för olika växter och djur. Gris och kyckling är främst uppfödda på foder som vi människor kan äta direkt.

Beträffande märkning se Symbolguiden i slutet av denna miljöguide.

Se även www.snf.se/verksamhet/konsument

Reklam

Handla

All reklam vi får hem i brevlådorna förbrukar resurser och energi. Om du tycker att du får för mycket reklam kan du sätta upp en enkel skylt vid brevkastet eller på brevlådan:

"Ingen reklam, bara samhällsinformation tack!"

Reklam som är adresserad kan du avbeställa genom att skriva eller ringa till:

Infodata AB, Box 34101,

100 26 Stockholm

Tel: 08-738 50 00

Nixreklam, tel: 020-55 70 00

Telefonförsäljning kan spärras på

Nixtelefon 020-27 70 00

<http://www.nix.nu>

Konsumentrådgivning

Vill du veta dina rättigheter och skyldigheter som konsument?

- Behöver du tester eller annan information före köp?
- Behöver du hjälp för att reklamera en vara eller tjänst?
- Behöver du råd när det gäller småhusfrågor eller ska Du anlita en hantverkare?
- Behöver du hjälp med att göra upp en budget och funderar på vilka kostnader som är rimliga eller kan sänkas?
- Behöver du hjälp med skuldsanering?

Ta då kontakt med Konsumentrådgivaren eller beställ tid för rådgivning.

Tel 0431-872 37 månd-fred 09.00-12.00

Mer information kan hämtas på internet på adresserna nedan.

www.konsumentverket.se

På adressen www.radron.se kan du hämta en hel del tips och även en sammanfattning av olika tester.

För att göra en anmälan till Allmänna Reklamationsnämnden kan du gå in på deras webbsida www.arn.se och hämta information och blanketter.

Spar energi/Vitvaror

Den miljövänligaste energin är den som inte behöver produceras. Det vill säga att det bästa vi kan göra ur miljösynpunkt är att spara energi genom olika åtgärder.

Kylen och frysen är de apparater i hemmet som drar mest energi. De arbetar dygnet runt, året om. Därför är det viktigt att kontrollera energiförbrukningen när det dags att köpa ny kyl eller frys.

Ungefär en femtedel av hushållens elförbrukning går till tvätt och torkning. Vitvarorna tillsammans förbrukar mer än hälften av hushållselen. Vi kan spara mycket energi genom att välja energisnåla maskiner och genom att fylla maskinen helt.

Ju högre centrifugeringshastighet en tvättmaskin har, desto torrare blir tvätten. Den som har dåliga torkmöjligheter eller torkar tvätten i torkskåp eller tumlare bör välja en maskin med minst 1 000 varv per minut.

Energimärkning av vitvaror

Från och med 1996 är alla kylar, frysar, tvättmaskiner, diskmaskiner och torktumlare som finns utställda i butik energimärkta. Märkningen sker med färgade pilar. Energisnålast är alltid en vitvara märkt med bokstaven A. (Se även symbolguiden i slutet av denna guide.)

Energirådgivning

Kontakta kommunens energirådgivare tel 870 00 när du har frågor om husets uppvärmningssystem.

Du kanske står i begrepp att byta panna och funderar på alternativ eller du har direktverkande elvärme och funderar på olika alternativ.

Syftet med den kommunala energirådgivningen är att ge en objektiv, lokalt och regionalt anpassad information och rådgivning. Rådgivningen riktar sig till allmänheten, företag och lokala organisationer. Den kommunala energirådgivningen ska samordna och komplettera den rådgivning som ges av statliga myndigheter och kommersiella aktörer.

Förutsättningarna på energiområdet har förändrats mycket under de senaste åren. Om- och avreglering av elmarknaden, energiskatter, miljölagstiftning och ny teknik är några exempel. Informationsflödet är stort och svåröverblickbart. Många företag inom elhandel har informerat om erbjudanden som ofta har varit svåra för den enskilda att välja mellan.

Råd för att spara energi i hushållet

- Diska och tvätta med fulla maskiner. Använd inte högre temperatur än nödvändigt.
- Diska inte under rinnande vatten.
- Nya vitvaror drar mindre el än gamla. Välj energiklass A då du köper nytt.
- Frosta av kyl och frys kontinuerligt.
- Använd vattenkokare när du kokar te- eller kaffevatten.
- Duscha i stället för att bada, och minska tiden i duschen.
- Stäng inte av apparater med fjärrkontrollen utan använd avstängningsknappen.
- Dra ur laddaren till mobiltelefonen när den inte används. Apparater som står i standby läge drar också ström.
- Möblera inte för nära element. Möblerna hindrar värmen från att sprida sig jämnt i rummet.
- Använd lågenergilampor inomhus och utomhus och då framför allt på ställen där lampan är tänd länge.
- Släck lyset i rum där ingen vistas.
- Sänk inomhustemperaturen. Varje grads sänkning innebär en minskad värmeförbrukning om cirka fem procent.
- Använd timer till motor- och kupévärmare. Är det -15 grader bör de inte vara på längre än 1,5 timmar.
- Byt packningar i droppande kranar.
- Vädra snabbt med tvärdrag.

Mer om energihushållning finner du på

Energimyndigheten: www.stem.se

Tvätta

Varje år används i Sverige ca 50 000 ton tvättmedel. Upp till 20% av detta är överdosering. Dessa 20% har därför en onödig påverkan på miljön både vid framställning och rening av tvättmedel.

Råd för miljöanpassad tvätt

- Använd miljömärkta tvättmedel som är fosfatfria.
- Överdosera inte tvätt- och rengöringsmedel. Vattnet i Ängelholm är medelhårt (6-7 dH). Följ rekommendationerna på förpackningen. Prova att minska dosen till hälften av vad som anges på paketet. Det brukar räcka för att ge ett fullgott tvättresultat.
- Använd tvättmedel utan blekmedel. Behöver du blekmedel till vit tvätt kan du köpa ett miljövänligt blekmedel separat.
- Fyll maskinen väl, tvätta inte i för hög temperatur.
- Förbehandla fläckar enligt tips för fläckborttagning nedan.
- Undvik sköljmedel som är en onödig produkt.
- Se även länk www.snf.se, miljövänliga produkter.

Fläckborttagning

Försök med husmorstips, innan du behandlar fläcken med kemikalier! **Viktigt är att behandla fläcken omedelbart.**

Blod	Fukta i kallt vatten, salta, tvätta i kallt vatten.
Bläck	Tvätta i vatten med T-röd eller citronsyra
Bär	Vita plagg doppas i kokande vatten.
Choklad	Tvätta i kallt vatten eller gnid i såpa eller mjölk före tvätt.
Frukt	Citronsyralösning; 1/2 tsk citronsyra/dl vatten. OBS! kan bleka färger.
Gräs	På vita plagg används ren sprit eller T-röd.
Kaffe	Färsk fläck; kallt vatten. Intorkad fläck på vita kläder; kokande vatten.
Mögel	Lägg i filmjölk några dagar före tvätt.
Rost	Koncenterad vinsyra eller citronsyralösning. OBS! kan bleka färger.
Smör	Strö på potatismjöl. Låt ligga över natten. Tvätta sedan i tvålvatten.
Stearin/ Tuggummi	Lägg tyget i frysen. Bryt bort det frysta stearinet/tuggummit.

Te	Doppa i kokande vatten eller tvätta i mjölk.
Vin	Rödvin beströs med salt och sköljs i kallt vatten.
Ägg	Kallt vatten.
Öl	Tvålvatten eller ren sprit.

Städning

När vi städar hemma använder vi ofta alldeles för mycket och för starka rengöringsmedel. Med färre och mindre medel blir hemmet även hälsosammare för alla och mindre riskfyllt för barn.

Råd för miljöanpassad städning

- Använd ett mildt handdiskmedel eller allrengöringsmedel vid normal rengöring. Välj produkter som är miljömärkta!
- Komplettera med såpa till allrengöring och rengöring av golv och ugn.
- Citronsyra eller ättiksprit löser kalkbeläggningar i t ex kaffebruggare.
- Vitt radergummi är bra mot fläckar på golv.
- T-röd är fettlösande och kan användas till fönsterputs.
- Tvålull eller skrubbsvamp för grövre rengöring, t ex rostfritt och spisplattor.
- Gör rent utan kemikalier med s k mirakeltrasor. Smutsen samlas effektivt upp i trasan genom statisk elektricitet och kapillärkraft.

Om du har ett städsåp fullt av gamla städkemikalier som inte används längre, gör en utrensning och lämna in dem till kommunens miljöstationer/återvinning för farligt avfall.

Bilvård

Att vårda bilen är god bilekonomi men kan lätt bli ett miljöproblem. Många av de bilvårdsprodukter vi använder är skadliga både för vår hälsa och vår miljö.

Råd för miljöanpassad bilvård

- Det är viktigt att tvättvattnet inte rinner direkt till någon dagvattenbrunn då det oftast hamnar i ett vattendrag eller havet och kan orsaka skada där.
- Tvätta i första hand bilen i automattvätt eller gör-det-själv-hall. Om du tvättar själv ställ bilen på grusgången eller gräsmattan.
- Spola av bilen med vatten så att allt löst grus och partiklar lossnar och smutsen mjukas upp.

- Tvätta med varmt vatten, såpa, diskmedel eller miljömärkt bilshampo.
- Använd svamp och borste för fälgarna.
- Finns det fläckar kvar, behandla dem med miljöanpassat avfettningsmedel.
- Spola av bilen och torka ordentligt.
- Använd miljömärkt vax och vaxa regelbundet. Vaxet skyddar mot rost och underlättar vid nästa tvätt genom att minska behovet av starkare medel.

Reningsverket informerar

Till reningsverket förs avloppsvatten från hushåll, industri, skolor och sjukhus. Varje dag renas cirka 10 000 m³ vatten från omkring 34 000 personer. Genom att följa råden nedan kan kommunens avloppsvatten efter rening släppas till Skälderviken utan att negativt påverka miljön och vårt fina badvatten.

TÄNK PÅ VAD DU SPOLAR NER I AVLOPPET!

Endast avfall som har passerat kroppen samt toalett-papper får spolas ner i avloppet.

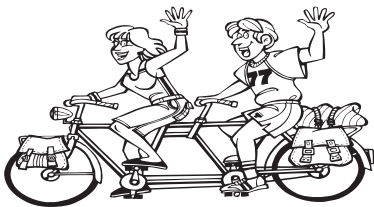
Spola absolut inte ner

- Medicin, fasta föremål som mensskydd, kondomer, tops eller liknande. *Sådana saker kan orsaka stopp i reningsverkets pumpar och ledningar. Dessa stopp kostar pengar och debiteras de anslutna.*
- Lösningssmedel, färgrester, förbrukade oljor samt alla liknande produkter kan lämnas gratis till alla miljöstationer. Om dessa produkter kommer i avloppet förs det till reningsverket, där det bl a kan orsaka förgiftning i den biologiska reningsprocessen.
- Aska, snus och cigarettfimpar. *Sådant innehåller bl a höga halter av det giftiga ämnet kadmium.*

Som en restprodukt vid reningsverket produceras ett rötslam med högt näringsinnehåll. Detta kan användas i lantbruket som gödselmedel. För att detta kretslopp skall fungera är det viktigt att giftiga ämnen inte hamnar i avloppet.

Var rädd om vårt vatten, det skall användas många gånger till!

Frågor angående reningsverket, samt önskemål om studiebesök kan göras på tfn 0431-872 47.

Transporter

Transporter kostar pengar och tär på vårt globala energiförråd och har också en negativ påverkan på vår miljö och hälsa. Trots katalysatorer och ny teknik har bilarnas totala utsläpp av kolväten och kvävehaltiga gaser hela tiden ökat. Katalysatorn påverkar inte utsläppen av koldioxid som bidrar till att den s k växthuseffekten ökar.

Karta med cykelvägar kan hämtas gratis på turistbyrån eller Stadshuset. Se även kartan på Ängelholms hemsida: www.angelholm.se/turistinformation.

Råd för att minska dina transporter

- Minska användandet av bilen genom att samåka och använda buss och tåg när det går.
- Katalysatorn fungerar inte när motorn är kall. Använd därför motorvärmare vintertid eller undvik att köra kortare sträckor. Använd inte motorvärmare mer än nödvändigt, då den drar mycket energi.
- Handla lokalt och köp närproducerade varor, t ex bröd, grönsaker och glass.
- I Ängelholm, med ofta korta avstånd, är det många gånger bättre både för hälsan och miljön att gå eller cykla. Tidsvinsten med bil är ofta marginell. Du spar då även bensinpengar.
- Idag finns stora möjligheter att använda telekommunikation i arbetet. Här kan många transporter sparas genom telefonmöten och att arbeta hemma via datorn som kopplas till företagets huvuddator.

Se även länk: www.gronabilister.se

Trädgård

Varje år säljs det stora mängder bekämpningsmedel som används i våra trädgårdar. Vi köper konstgödsel trots att det i många fall skulle vara bättre att använda kompost och organiska gödselmedel. Motordrivna trädgårdsredskap släpper ofta ut orenade avgaser och har ofta hög ljudnivå som kan vara störande. Du kan lätt skapa en mer ekologisk trädgård om du önskar det. Här följer några tips på vad man kan göra.

Råd för trädgården

- Du som odlar grönsaker kan växla med olika växtslag i trädgårdslandet och byta plats varje år, t ex potatis första året, sedan ärtor/bönor och tredje året kål. Det ger generellt stora fördelar med mindre angrepp av skadegörare och sjukdomar, samt ett bättre utnyttjande av växtnäringen.
- Välj frön och plantor som är friska och motståndskraftiga mot sjukdomar och skadedjur och är härdiga för vårt klimat. (Ängelholm ligger i odlingszon 2). Mycket arbete sparas med dessa åtgärder.
- När du planterar nya växter, fråga din plantskola efter plantor som passar vår odlingszon. Välj E-plantor (se märkesguiden) och resistent sorter om det finns.
- Ogräs bekämpas bäst på ett tidigt stadium när ogräsen är små. Använd hacka, spade och maskrosjärn. Det fungerar bra på små ytor.
- Markttäckning är ett annat sätt att hindra ogräset att spira. Markttäckning har flera fördelar:
  - Det fördröjer att ogräset etablerar sig i en odling.
  - Det hindrar jorden från att torka ut.
  - Det tillför ofta jorden värdefull växtnäring.

- Vid täckning kan det vara lagom med ett ca 10 cm lager av finhackat poröst, organiskt material. Var noggrann och täck inte över plantorna utan lägg mellan rader och uppkomna planter. Använd t ex löv, gräsclipp, bark, halm m m.
- Lägg inte ut marktäckning innan jorden är varm. Marktäckning isolerar och uppvärmning av jorden sker då långsammare.
- Ett bra miljövänligt ogräsmedel som fungerar är ättiksprit (12%). Lämpligt att använda på grusgångar och andra ytor där växtlighet ej önskas. OBS! Tre behandlingar krävs under en säsong för att uppnå bra resultat.
- Insektsproblem: Kraftiga angrepp av insekter behöver ofta åtgärdas. Prova först att plocka eller skölja bort med vatten. Går inte det finns idag några miljövänliga medel i handeln som fungerar.
- Det man ofta har hemma och som fungerar bra på små insekter (bladlöss, trips m m) är såpvatten. Blanda 1 liter vatten + 1/2 dl såpa + 2 msk T-sprit och spruta på ohyran.
- Växter kan skyddas mot insektsangrepp genom att täckas med fiberduk. Det skyddar mot inflygande insekter, fåglar och kaniner m m. Det har även en viss drivhuseffekt. Se bara upp med ogräset som trivs förträffligt under väv.
- På senare år har sniglar varit ett stort problem. Kan man inte plocka bort sniglarna finns idag flera miljövänliga preparat som innehåller järnsulfat som kan användas.
- Använd främst kompost och organiska gödselmedel. Gröngödsling med färskt växtmaterial, typ gräsclipp, fungerar utmärkt. Täck marken mellan plantorna som vid marktäckning. Lämpligt för bladväxter, kål, purjo m m.
- Idag finns miljömärkta trädgårdsmaskiner som både går tyst och släpper ut renare avgaser. För små gräsytor är en elkippare ett bra alternativ. Renare avgaser erhålls om du använder alkylatbensin till dina trädgårdsmaskiner.

Kompostering

Alla som har en trädgård bör kompostera det avfall som bildas där. Det är lätt och kräver inte mycket extra arbete. Lite plats i något hörn av trädgården och eventuellt en enkel träbehållare är allt som behövs.

Här kan löv, gräs, rabattrens och annat organiskt trädgårdsavfall läggas, om du vill att det ska förmultna snabbt. Se till att materialet är väl blandat och finfördelet. Det snabbar på processen. Det tar i regel ett till två år innan färdig kompostjord har bildats och kan läggas tillbaka i trädgården. Nästan alla växter gynnas av kompostjord. Kompostering minskar inte bara kostnaden för inköp av gödsel det minskar även transporter och åtgång av förpackningsmaterial.

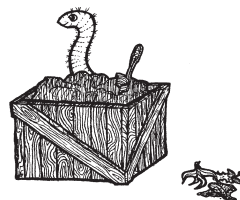
Köksavfall

Att kompostera köksavfall kräver lite mer omsorg och en behållare som håller möss, flugor och andra snyltgäster borta. Eftersom köksavfall bildas året runt är det en fördel om denna behållare är isolerad. Då kan kompostering ske året runt. Genom att kompostera allt organiskt köksavfall, kan ett hushålls sopmängd ofta minskas ned till hälften, vilket medför att du kan välja en billigare soptaxa.

För att kompostera köksavfall krävs anmälan till miljökontoret. Anmälan och rådfrågning kan du göra på miljökontoret, tfn 871 35 eller via miljökontorets hemsida. **Vid anmälan uttages idag en anmälningsavgift på 500 kr.**

Mycket går att kompostera!

Du kan kompostera allt organiskt avfall och en stor del av det avfall som uppstår i köket/hemmet, såsom vissna krukväxter, hushållspapper och servetter, kaffesump med filter, bröd, ost och mjölkprodukter, äggskal, frukt- och grönsaksskal, kött- och fiskrester samt övriga matrester. En del saker bryts aldrig ner i en kompost, andra kan vara skadliga och bör därför undvikas. Exempel på material som ska undvikas är: dammsugarpåsar och tobaksaska (innehåller tungmetaller), plastblöjor, plast, glas och porslin samt olika metaller och kemikalier.

Komposteringsråd

- En kompost som fungerar bra har ett rikt mikroliv, där bakterier och svampar trivs och förökar sig hela tiden efter tillgång på material. Det gäller att skapa de rätta förutsättningarna för dem. Vid hög aktivitet bildas värme och det är ett bra tecken på att komposten fungerar bra.
- Sönderdela stora bitar i materialet innan det läggs i komposten.
- En hushållskompost med mycket matrester måste alltid tillföras ca 20% strömedel om den ska fungera bra. Använd löv, halm eller sågspån för detta ändamål.
- Rätt fuktighet har man när komposten är som en lätt urvriden svamp.
- En blöt och ofta illaluktande kompost bör tillsättas mer strö och sedan omröras ordentligt.
- En torr kompost (här trivs ofta myror) bör vattnas och röras om alternativt minska strö mängden.
- Om problem med flugor eller andra insekter uppstår, kontrollera ev. hål och sätt för med nät. Täck över med ett tunt lager jord eller håll lite kokande vatten över ohyran i komposten.

Vedeldning

Att elda är lätt men att elda på rätt sätt är svårare. Felaktig vedeldning i tätorter är ett hälsoproblem. Röken från ofullständig förbränning ställer till problem för personer med luftvägsbesvär och leder till utsläpp av cancerframkallande ämnen.

Att tänka på

Vid vedeldning ska sotning ske med tätare intervall. En rökkanal som är byggd för oljeeldning är inte lämplig för kontinuerlig vedeldning eftersom det blir större rökgasvolym och högre rökgastemperatur.

Innan du byter bränsleslag ska du kontakta skorstensfejarmästaren för att kontrollera skorstenen och möjligheterna till sotning. Sot och tjära på glasluckor, pannvägar och i rökgångar tyder på att lufttillförseln är dålig. Sot- och tjärutsläpp är störst när elden tänds och när nytt bränsle läggs in.

Det är förbjudet att elda avfall i en kamin eller villapanna.

Vid eldning av t ex hushållsavfall, plast, spånskivor, målat eller impregnerat virke bildas giftiga rökgaser. Här följer några goda råd om hur du kan elda på ett miljövänligare sätt. Frågor angående sotning ring 0431-130 21.

Råd för miljövänligare vedeldning

- Använd alltid torr ved vid eldning. (Fuktig ved ger lägre förbränningstemperatur och giftiga gaser bildas. Nyhuggen ved innehåller 45-50% vatten och torkad ved ca 20%.)
- Se till att lufttillförseln är god. Stäng inga spjäll. Se till att friskluftsintaget i pannrummet är öppet.
- Se till att snabbt få fyr. Temperaturen ska vara hög när veden läggs in.
- Stäng inte spjället när brasan är tänd. Då uppstår luftunderskott och många miljökadliga ämnen bildas. Undvik pyrdeldning. Ha full luftgenomströmning hela tiden.
- Är förbränningen bra bildas bara lite ljusgrå aska i eldstaden. Vit rök betyder god förbränning och mörk dålig förbränning.
- Elda mot ackumulatortank. En miljögodkänd panna med ackumulatortank är mest effektiv ur både miljö- och vedeldningssynpunkt. Ackumulatortanken lagrar överskottsenergi och elden kan brinna med full lufttillförsel under hela sin brinntid. Dessutom kräver den mindre passning och eldning.

Grillning

Att sitta ute och grilla hör sommaren till. Men bara i våra trakter släpps det varje år ut avsevärda mängder kolväten p g a tändvätskan till grillen.

Det finns många bra alternativ till tändvätska. Använd tändpapper, grilltändare eller tändblock. Du som har en varmluftspistol tänder både snabbt och miljövänligt med den.

Återvinningsgården

Nordalagatan 1 (Älvdalens industriområde)
0431-808 22

Öppettider
månd-onsd 07.00-16.00
torsd 07.00-18.00
fred 07.00-15.00, lörd 08.00-13.00

Med reservation för ändringar under året. För aktuella öppettider se www.nsr.se

På återvinningsgården kan du lämna farligt avfall, källsorterat material, grovsopor, elektronikavfall, trädgårdsavfall samt tidningar och förpackningar (se nedan). Till försäljning finns kompostjord, planteringsjord, sten och grusmaterial samt plastplank.

På återvinningsgården kan du lämna

- Användbara Kläder/Skor
- Asbest
- Betong
- Bil- och småbatterier
- Cellplast (ren vit) t ex Frigolit
- Däck
- Elavfall - elektriska och elektroniska produkter (se nedan)
- Farligt avfall (se nedan)
- Förpackningar av: Hård- och mjukplast, metall, färgat och ofärgat glas, papper (se nedan).
- Glödlampor
- Grovsopor
- Kyl- och frysmöbler
- Möbler
- Sanitetsporslin
- Schaktmassor
- Skrot och metaller
- Tidningar (se nedan)
- Trä (rent/behandlat)
- Trädgårdsavfall
- Wellpapp

OBS! Hushållssopor/restavfall och organiskt avfall får ej lämnas på återvinningsgården.

Farligt avfall

Det finns flera sätt att lämna farligt avfall på:

- Via den "röda boxen" som alla villahushåll har.
- Kontakta Årab 0431-251 00 för tömning.
- På miljöstationen som finns vid kommunens förråd, Industrigatan 10.
- På återvinningsgården.

Småbatterier kan också lämnas i batteriholkar som finns vid återvinningsstationer och affärer.

Kontakta Miljökontoret, tel 871 35, för rådgivning om du är osäker på vad som är farligt avfall eller hur det ska hanteras.

Farligt avfall är:

- Batterier - alla sorter.
- Bekämpningsmedel - mot insekter, ogräs, svampar.
- Fotokemikalier - fix och framkallare.
- Frätande ämnen - kaustiksoda, svavelsyra, ammoniak, lut, avkalkningsmedel.
- Färgrester.
- Lampor och lysrör - lågenergilampor, glödlampor och lysrör.
- Lim - kontaktlim, epoxilim, spackel.
- Lösningssmedel - lacknafta, thinner, förtunning, acetone, avfettning, bensin, fotogen, glykol.
- Oljor - motorolja, oljefilter, spillolja.
- Termometrar, barometrar, reläer.
- Allt som innehåller kvicksilver.

Elektronikavfall

Elektronikavfall är i princip allt med sladd eller batteri. Det delas in i nedanstående grupper.

- **EI-produkter för användning i hushåll**
t.ex. kyl, frys, spis, disk, tvätt, tork, fläkt, mikro, dammsugare, strykjärn, mixer, kaffebryggare, rakapparat, hårtork
Undantag: Fast installerad utrustning för värmning, kylning eller ventilation av byggnader.
- **Elektriska handverktyg**
t.ex. för skruv, borr, slip, såg, svets, sprut, spray
- **Elektriska trädgårdsredskap**
t.ex. gräsklippare
- **IT-utrustning och elektriska kontorsapparater**
t.ex. dator, monitor, skrivare, skanner, kopiator
- **Telekommunikationsutrustning**
t.ex. fast, trådlös eller mobil telefon, fax, svarare
- **TV, audio- och videoutrustning**
t.ex. TV, video, stereo, radio, CD/MP3- spelare, högtalare, bilradio, satellitmottagare, musikinstrument
- **Elektriska kameror och fotoutrustning**
t.ex. batteridrivet armbandsur, väggur, väckarklocka
- **Elektriska spel och leksaker**
även batteridrivna, inkl videospel
- **Elektriska ljuskällor och armaturer**
t.ex. glödlampa, lysrör, lågenergilampa

Förpackningar och tidningar

För förpackningar och tidningar finns ett lagstadgat producentansvar. Detta innebär bl a att hushåll och andra förbrukare skall sortera ut förpackningar från hushållsavfall och annat avfall och lämna dem till återvinning.

För hushåll finns det tre sätt att lämna tidningar och förpackningar:

- Kommunens insamlingsssystem vid fastigheten.
- Återvinningsstationer runt om i Ängelholm.
- Återvinningsgården.

Mer information om hur du sorterar och var stationerna finns kan du hitta på www.ftiab.se.

Återvinningsstationerna finns på följande platser i Ängelholms kommun:

Skälderviken	Errarps skola
Björkhagen	Kustroddarevägen
Hjärnarp	Allmänagränd Kiosken
Lärkeröd	Bensinmacken
Munka Ljungby	Toftavägen rondellen
Munka Ljungby	Lunnemöllegatan
Starby	Affären
Vejbystrand	Idrottsplatsen
Össjö	Bakom vändplanen
Ängelholm Adolfsfält	Ölandsgatan
Ängelholm Centrum	Nya Torg
Ängelholm Centrum	ICA Supermarkets P-plats
Ängelholm Hembygdsp.....	Danielslundsgatan
Ängelholm Kronoslätt	Höjav. Samåkn. P-plats
Ängelholm Kulltorp	Kulltorpsvägen
Ängelholm Kungsgården	ICA Maxi P-plats
Ängelholm Nyhem	Gåsehalsvägen
Ängelholm Pomona	Persikovägen
Ängelholm Industrigatan	TK Förråd
Ängelholm S Utmarken	Kullav. Idrottsplatsen
Ängelholm S Utmarken	Espehögsg. Kullahallen
Ängelholm	Kallenbergsgatan
Strövelstorp	Bankvägen

Symbolguide

Alla varor O=Obligatorisk märkning F=Frivillig märkning

CE-märket betyder att tillverkaren lovar att varan uppfyller de säkerhetskrav som EU ställer för just den produktgruppen. Märket är inte tänkt för konsumenter utan som information till tull och kontrollmyndigheter att varan får säljas fritt i alla länder.

O

e-märket ska visa att mängden (i liter, kilo etc) på färdiga förpackningar stämmer. Det förpackande företaget sätter självt på märket, efter att ha uppfyllt europeiska kvalitetskrav och blivit certifierat (godkänt) av Sveriges Provvnings- och Forskningsinstitut (SP).

F

Livsmedel

Kravmärket garanterar att livsmedel är ekologiskt framställda, utan konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel, att djuren skötts och att de får utlopp för sina specifika behov och beteendemönster.

F

Demetermärket är också ett miljömärke för livsmedel, med regler som liknar dem för KRAV. Märkningen sköts av Demeterförbundet.

F

Nyckelhålet är Livsmedelsverkets symbol för fiberrika eller fettsnåla livsmedel. Naturligt magra eller fiberrika varor märks inte. Inga miljöaspekter ingår.

F

Sädesaxet visar att förpackningen innehåller glutenfritt livsmedel som uppfyller Livsmedelsverkets krav på "livsmedel för särskilda näringsändamål". Märkning kräver tillstånd av Svenska Celiakiförbundet.

F

Smak är ett kvalitetsmärke på potatis som finns i två kvalitetsklasser för hushåll - klass I (bäst) och klass 2. Märket grundar sig på kvalitetsregler fastställda av Stiftelsen Potatisbranschen (SPB).

F

Rättvisemärket är ett "etiskt" märke som innebär att varorna ska ha odlats av småbönder i tredje världen områden där social, ekonomisk och demokratisk utveckling gynnas. Märkning utfärdas av Föreningen för Rättvisemärkning, där hjälporganisationer, fackförbund, konsumentorganisationer och kyrkliga samfund är medlemmar.

F

För genmodifierad mat finns inte någon symbol, men svensk livsmedelsindustri och svensk handel har kommit överens om att märka produkter där en genförändring kan analyseras.

Miljö

Svanen är den officiella nordiska miljömärkning. Den finns på en mängd olika typer av varor, dock inte livsmedel. För svanenmärkningen görs en miljöbedömning av livsrytten från råvara till avfall och dessutom ska produkten verkligen fungera. I Sverige sköts miljömärkningen av SIS Miljömärkning.

F

Bra Miljöval

Bra Miljöval eller Falken är Naturskyddsföreningens miljömärke och ges till de produkter som uppfyller deras kriterier. Det tar hänsyn till en produkts hela livscykel men däremot inte till hur produkten fungerar. Märkningen utfärdas av Naturskyddsföreningen i samarbete med Ica, KF och Dagab.

F

EU-blomman är EUs miljömärke. Detta är än så länge ovanligt i Sverige och finns bara på ett fåtal produkter, till exempel färger och tvättmaskiner.

F

FSC

FSC är ett internationellt system för miljömärkning av skogsråvara, exempelvis trävirke. Det visar att skogsbruket bedrivits ansvarsfullt, med hänsyn till miljö, anställningsförhållanden med mera. I Sverige administreras märkningen av bland andra Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden. FSC betyder Forest Stewardship Council.

F

Blå ängeln är ett officiellt tyskt miljömärke. Det finns bara på ett fåtal produkter i Sverige.

F

Ekologisk jordbruksprodukt EU-logotype för ekologisk matproduktion. En helt ny märkning inom EU (feb. 2000) som får användas i alla EU-länder. Produkterna ska uppfylla kraven för ekologisk produktion och kontrolleras i Sverige av KRAV eller Svenska Demeterförbundet.

F

Finns på batterier och visar att de inte får kastas bland de vanliga soporna. Batteriet ska läggas på speciella samlingsställen eller lämnas tillbaka till butiken. Under symbolen står typ av batteri: Hg (kvicksilver), Cd (kadmium) eller Pb (bly).

O

Returpilarna är inget egentligt miljömärke utan snarare industrins förpackningsmärkning på bland annat glas, papper och aluminiumburkar. Hittills (augusti 1998) har inte pilarna gett konsumenterna någon användbar information, men i höst kommer internationella regler som säger att pilarna endast får användas i betydelsen återvinningsbar.

F

Pandan är inget miljömärke. Det enda märket visar är att en viss del av varans pris går till Världsnaturfonden (WWF).

F

Naturens Bästa (alternativt Nature's best) står för kvalitetsmärkt ekoturism i Sverige. Märkningen bygger på krav som Ekoturismföreningen och Sveriges Rese- och turistråd satt för miljöanpassad och lokalförankrad upplevelseturism i natur.

F

Utöver dessa symboler har företag och affärskedjor egna märken för varor med "miljöprofil". Det är till exempel Skona och Sunda (Ica), Änglamark (KF), Fauna (Vivo) och Svenskt Sigill (LRF) finns på mat och blommor, Grodan finns bla på bananer.

Kemikalier

Varningssmärke för mycket giftig eller giftig produkt. Kan ge bestående eller livshotande skador om den andas in, hamnar på huden eller man får den i sig. Exempel: metanol.

O

Varningssmärke för frätande produkt, som kan ge frätsår på huden och bestående skador i matstrupen och på ögonen. Exempel: kaustiksoda.

O

Varningssmärke för hälsofarlig produkt som kan ge skador om den andas in, hamnar på huden eller man får den i sig. Vissa produkter kan ge allvarliga skador om de används länge. Exempel: toluen (finns i exempelvis lim).

O

Varningssmärke för måttligt hälsofarlig produkt, som exempelvis kan vara farlig om barn får den i sig. Vissa produkter kan ge huvudvärk, uttorkning av huden och andra besvär. Exempel: aceton.

O

Varningssmärke för miljöfarlig produkt. Exempel: ammoniak.

O

Varningssmärke för mycket brandfarliga och lättantändliga vätskor, till exempel koncentrerad sprit, koncentrerad spolarvätska och bensin. Varnar även för extremt brandfarliga drivgaser i sprayburkar.

O

Svalan betyder att varan är allergigodkänd av Astma- och Allergiförbundet. Den finns på tvättmedel, hygienartiklar, målarfärger, byggprodukter och annat.

F

N-märket visar att nickelhalten i ett smycke eller dörhandtag är lägre än Socialstyrelsens gränsvärde på 0,05 procent. Kontrollen görs av Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut (SP).

F

Apparater och elutrustning

Energideklarationen finns på kylar, frysar, tvättmaskiner, torktumlare. Märket gör det lättare att jämföra hur mycket energi olika modeller förbrukar. Grönt betyder låg förbrukning, rött betyder hög.

O

Skyddsjordad utrustning.

O

TCO'01 Mobile Phones är en kvalitets- och miljömärkning för mobiltelefoner. Det ställs krav inom tre områden: emission (strålning), ergonomi och ekologi.

F

En bildskärm som är certifierad enligt TCO'03 Displays garanterar en bra bildkvalitet med utmärkt färgåtergivning. Skärmen är ett bra miljöväl eftersom den klarar TCO Developments höga krav gällande spridning av miljöfarliga ämnen vid tillverkning och återvinning. Den har låg energiförbrukning och är säker att använda.

F

S-märket visar att en elprodukt uppfyller gällande säkerhetskrav. Kontroll görs av Semko, som är ett opartiskt provningslaboratorium. S-märket ersätter inte CE-märket.

F

Dessa och andra märken på elektriska apparater motsvarar S och har utfärdats av Semkos mot-svarighet i andra länder i Europa. N=Norge, D=Danmark, FI=Finland, DVE, GS och T V=Tyskland, Kena Eur=Holland. De följande märkena på sidorna är alla OBLIGATORISKA.

Stänkskyddad utrustning.

O

Strilsäker utrustning. Tål mer vatten än stänkskyddad.

O

Skötlät utrustning. Tål mer vatten än Strilsäker.

O

Vattentät utrustning.

O

Dubbelisolerad utrustning.

O

Växelström

O

Likström

O

Armatyr som tål lampor med spegel i (toppförspglade lampor). Tål även vanliga lampor utan spegel.

O

Tvättmärken

Tvättas i fylld tvättmaskin vid den vattentemperatur som står i baljan. Normal centrifugering. Siffrorna i baljan (30 C-95 C) anger gradtal.

○

Fintvätt. De två strecken under betyder extra stor försiktighet. Normal sköjning. Normal centrifugering.

○

Syntettvätt. Tvättas i halvfyllad maskin i temperatur som står i baljan. Strecket under betyder stor försiktighet. Centrifugering endast en minut, i separat centrifug endast en halv minut.

○

Endast handtvätt med försiktig behandling. Maximalt 40 C.

○

Ej vattentvätt

○

Ej kemtvätt

○

Kemtvätt i alla vanliga rengöringsmedel, inklusive alla som anges med symbolerna P och F.

○

Kemtvätt med tetrakloreten, monofluortriklorometan och de som anges med symbolen F.

○

Kemtvätt med tetrakloreten, monofluortriklorometan och de som anges med symbolen F. Begränsningar i vattentillförsel, bearbetning och/eller temperatur. Självbetjäning ej tillåten.

○

Kemtvätt i trifluortrikloreten och tvättnafta.

○

Kemtvätt i trifluortrikloreten och tvättnafta. Begränsningar i vattentillförsel, bearbetning och/eller temperatur. Självbetjäning ej tillåten.

○

Klorblekning tillåten

○

Ej klorblekning

○

Torktumling vid normal temperatur.

○

Torktumling vid låg temperatur.

○

Ej torktumling.

○

Plagget ska hängas efter tvätt.

○

Plagget ska dropptorka.

○

Plagget ska plantorka.

○

Torkas ej i solen.

○

Strykning i låg temperatur (högst 110 C). Polyamid (nylon), akryl.

○

Strykning i mellantemperatur (högst 150 C). Ull, polyester.

○

Strykning i hög temperatur (högst 200 C). Bomull, lin, viskos.

○

Ej strykning eller varmmangling.

○

Andra märken

F

Märket visar att mängden hälsoskadliga ämnen i kläder ligger under internationellt antagna gränsvärden. Systemet finns i flera länder och kallas Ökotex. Märkning i Sverige godkänns av Institutet för Fiber och Polymerteknologi (IFP).

O

Visar att en bilbarnstol är godkänd av Vägverket enligt europeiska krav. Här ett exempel på hur det kan se ut.

O

Varningsmärke som visar att en leksak inte är lämplig för barn under tre år. Om det finns en skriven varning intill är inte symbolen nödvändig.

F

Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut, SPs, certifieringsmärke. Finns på byggmaterial, mätutrustning, värmesystem med mera. Märket står för att produkten är kontrollerad av SP, som kan ställa högre krav än Boverket.

F

Visar att en bilbarnstol är godkänd av Vägverket enligt svenska krav, som är strängare än de europeiska.

O

Kattfoten är SP:s äkthetsmärke för guld. Guld- och platinasmycken över ett gram, som är märkta med 18k eller 750 och 14 k eller 585 ska antingen märkas med kattfoten eller med namn stämpel (svensk tillverkare/svensk importör).

F

Boverkets typgodkännande. Visar att byggmaterial, värmesystem med mera är godkända enligt gällande krav. I vissa fall är märket obligatoriskt, till exempel när det gäller mätare.

O

E-plantan är ett märke för växter som är särskilt utvalda för svenska förhållanden. Växterna är provodlade i Sverige och är art- respektive sortäkta. Det betyder att oavsett var i landet och från vem man har köpt plantan så skall det vara samma växt. Växterna är utvalda så att bekämpningsbehovet ska vara så litet som möjligt.

F

Möbelfakta visar att en möbel uppfyller vissa krav när det gäller hållfasthet, brand, säkerhet, miljö och ytors motståndskraft. För att få ha märket måste möbelen ha testats av ett godkänt provningsinstitut.

O

Cykelfakta är en frivilligt system för provning och certifiering av ungdoms- och vuxencyklar. För att erhålla CYKELFAKTA måste cykeln vara godkänd av SVENSK MASKINPROVNING.

O

Varningsmärke för trafikfarliga läkemedel.

Källa: Råd & Rön (www.radron.net/symbol), m.fl.